

Передплата

на «РУСЛАНА» вивозять:

в Австрії:

на цілий рік . . . 12 р. ав.
на пів року . . . 6 р. ав.
на чверть року . . . 3 р. ав.
на місяць . . . 1 р. ав.

За границею:

на цілий рік . . . 20 рублів
або 40 франків
на пів року . . . 10 рублів
або 20 франків
Поодинокое число по 8 кр. ав.

РУСЛАН

«Вирвеш ми очи і душу ми вирвеш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш,
бо руске ми серце і віра руска.» — З Русланових псалмів М. Пашкевича.

Виходить у Львові що дня
крім неділі і руских свят
з год. 8-їй пополудни.

Редакция, адміністрация і
експедиция «Руслана» під ч. 9
ул. Коверніка. — Експедиция
місцева в Агенції Лондонского
в пасажі Гавсмана.

Рукописи звертає ся лише
на попередне застереження. —
Рекламації неопечатані вільні
від порта. — Оголошеня звичайні
приймають ся по ціні
10 кр. від стрічки, а в «Наді-
сланім» 20 кр. від стрічки. По-
дяки і приватні донесеня по
15 кр. від стрічки.

Добра признака.

Долішно-австрійський сойм ухвалив на послідній сесії на внесене пос. Коліска (вжеж не оригінального Німця) закон, в котрім сказано було, що у всіх школах Долішної Австрії язиком викладовим може і має бути виключно язик німецький. Ухвала в тій справі запала одногласно. Антисеміти, що мають значну перевагу в долішно-австрійським соймі, недобитки колишніх лібералів і німецька шляхта подали собі руку, щоби раз на все посредством закона заварувати ся проти допущеня якого-небудь другого викладового язика до народних і виділових шкіл Долішної Австрії.

Ухвалене такого закона було досить злишне, позаяк в Долішній Австрії доси і так нема в публичних школах иншого викладового язика крім німецького. В самім Відні існує вправді чеська школа Коменського і польська народна школа, але они суть приватні, хоч школі Коменського належала ся би давно прилюдність, позаяк у Відні число постійно поселених Чехів доходить чи не понад 200.000. Чехи допоминали ся о прилюдність своєї школи кілька разів у правительства і в державній раді, але все на дармо. Принятєм внесеня пос. Коліска хотіли австрійські Німці раз на все порішити негатиивно домагане Чехів, а з другої сторони зазначити свою велику, хоч в тім случаю неоправдану ревність в бережено німецькості Долішної Австрії. Сим шовінізмом бажали також антисеміти задокументувати свою Gemeinbuergschaft, приподобатись Шенерерови і обезпечити на будуче свої посольські мандати.

Надія однакож завела. Гр. Тун не предложив сего закона до цісарської санкції, бо сей закон не відповідав дійсним потребам іменно Відня, де побіч Німців живе до 250.000 чужинців, переважно Славян. Несанкціоноване закона викликало в

антисемітській і ліберальній прасі велике негодоване. Антисеміти, ліцитуючи на поли німецького патріотизму з лібералами, піднесли в своїх органах великий ропот на правительство і домагали ся навіть скликаня надзвичайної сесії соймової, щоби виляти свою жовч на гр. Туна і єго кабинет. Сим хотіли они піднести ціну своїх антисемітських акцій, котрих вартість в послідних часах стала трохи упадати з нагоди скандалів, яких допустили ся в найновіших часах міські радні, як Вергані, Грегоріг і Пуршт, котрим ліберальна праса закинула нечесні діла. Гр. Тун відказав їм надзвичайну сесию соймову.

Ми були би не згадували про цілу ту подію ширше, як би в тім кроці правительства не лежало щось більше, як сам відказ санкції. Ми бачимо в поведеню правительства консеквентне виконуване своєї програми і то в двох напрямках. Несанкціонованем закона Коліска дав гр. Тун спізнати Німцям, що він дійсно не допускає до майоризованя національних меншостей. То одно. З другого боку се несанкціоноване закона Коліска значить се, що правительство не хоче краєві сойми узнати компетенциями в рішаню питання язикового хоч би лише на шкільнім поли. Щож би вийшло з того, як би більшости соймові стались послідною інстанцією в язикових шкільних справах? Вийшло би се, що завтра чеський сойм, позавтра галицький і т. д. могли би ухвалити, що в Чехії викладовим язиком мав би бути виключно чеський язик, в Галичині польський і т. д. А всі ті сойми могли би відкликати ся на прецеденс, який зайшов в соймі Долішної Австрії. Язиковий антагонізм усилив ся би і в других коронних краях. Чехи могли би сказати: беш ти, Німче, нас в Відні, то ми бити мем тебе в Чехії, на Мораві і т. д.

Несанкціоноване згаданого шкільного

закона уважаємо проте доброю признакою на будуче. Кабінет гр. Туна покищо остав ся вірним своїй програматичній заяві з 17. цвітня сего року, де було сказано, що правительство хоче берегти інтересів державних, що напевно не суть ідентичні з форитованем одних народів перед другими. Інтерес державний Австрії лежить лише в рівномірнім розвою всіх народностей і в справедливім лагодженю їх дійсних потреб політичних, національних і культурних.

Угорські маневри.

Угорський міністер торговлі, Даніель, виробив вже самостійну митову тарифу для Угорщини. Еляборат обіймає до 700 сторін, а в нїм уміщені по черзі мита, які мала би Угорщина наложити на всякі заграничні, се значить і долитавські фабричні продукти, на случай, коли би не прийшло до обнови митово-торговельної угоди з Австрією. Знатки перевірили вже, що мита привозові поклав п. Даніель всюди вищі, т. є., що Угорщина тим самим виповіла митову війну Австрії.

Ми вже в своїм часі сказали, що розрив митово-торговельний межі Австрією а Угорщиною обезсилить би рівночасно обі половині Моравії, котрі доси взаїмно доповнювали себе. Мимо сего, що Угорщина в послідних 25 літах розвинула в себе багато галузей фабричного промислу; мимо сего, що в деяких (не многих) галузях сего промислу она вже конкурує з Долилавщиною, то таки Угорщина осталась ще по нині переважно хліборобним краєм, що мусить дбати о вивіз своїх сирих плодів, як збіжа, худоби, шкір, дерева і т. д. до Австрії. З другої сторони не покриває ще Угорщина своїх потреб на поли фабричного промислу. Множество фабрикантів доставляє Угорщині ще Долилавщина. Після статистичних даних вивозить Долилавщина на 30% своїх фабричних виробів на торги угорські. За те вся надвижка сирої продукції рільної

Де-що про побут економічний хрестяньства на Україні.

I.

Річ відома, що велику більшість людности на Україні, можна сказати $\frac{9}{10}$, становить хрестяньство-хлібороби; а вже з сего лишень самого знати, що добробут материяльний маси людности української залежить головним чином від землі. Кількість землі, якою орудують хрестяне, чи яко власники, чи яко орандарі, має в сему разі велику вагу; одначе-ж опріч кількості землі на суму того заробітку, що добувають хрестяне о землі, не меншу вагу має і капітал вложений хліборобом в землю. Звістно «капіталом» я розумію тут не самі гроші, але геть більше за них, працю, способи і вмилість обробити землю, вміло впорати ся з нею себ-то — ступінь осьвіти хлібороба і хліборобської культури.

Але сьогодні бесіда у мене єдине про кількість землі у хрестяньства і про суму заробітків з неї, — незалежно від факторів, які спричиняли ся і спричиняють ся тій, чи сій виспінні суми заробітків нашого хлібороба з землі.

Коли під кінець пр. 50-их нашого віку уряд російський, укуні з покликаними ним заступниками «дворяньства» (шляхти), працював біля

скасованя крєпацтва, перш за все, з ініціативи самого царя, було постановлено принципіально, що хрестян треба визволити не инакше як з землею і невідмінно дати їм такі наділи землею за викуп і наділи повинні бути такої міри, щоби обезпечали побут хрестян і давали їм спримогу справляти перед урядом і громадою обовязки платити податки і т. и.

Коли-ж зайшла річ: яку міру наділів признати відповідною наведеному принципу, так річ натуральна, — на таке питанє не можна було й сподівати ся однакової відповіди з усіх країв Росії. Обшир, — не кажу вже Росії, хоч би європейської тільки, але обшир України — такий великий; а на йому ґрунт землі, кліматичні і всякі инчі умови такі ріжнородні, що годі було й думати, прибрати якусь одну на цілу Україну міру наділів земельних.

Таким чином на те, щоби більш-менш справедливо зреалізувати принцип обезпеченя хрестян, треба було по всій Росії, де є крєпаки, зробити певну реґистрацию по кожній волости, коли не по кожному селу, ґрунту землі, визначити ступінь родючости землі, ступінь осьвіти і хліборобської культури хрестян; визначити ступінь виспінні всяких податків і відбутків; з'ясувати потреби і нужденність хрестян і т. д. Очевидно, що така перепись вимагала

великого гурту совістних і вдатних людей, великої праці і часу; а се вельми-б затягло на шкоду хрестяньству — знесеня крєпацтва. Тим то комісія, що кермувала складанем статутів про визволенє хрестян, зрєкла ся від такої роботи і стала на тому, щоби поділити Росию на більші райони, до складу яких завести більш-менш підхожі країни і тримати ся того принципу, щоби наділи нї в якому разі не були менші за ту кількість землі, якою крєпаки користувались під той час (р. 1859), бо, як справедливо міркувала комісія і міністерство внутр. справ, скоро визволені крєпаки не мати муть досить землі, так можуть вони знов підлягти під материяльну залежність від панів, часом гіршу і важшу ніж крєпацтво.

Такі думки зустріли велику опозицию панів і мусіла комісія перейти до инчого вже огляду, який сприяв панам. Комісія стала на тому, щоби призначити мінімум і максимум міри земельних наділів і коли де покажуть ся, що крєпаки користували ся більшою землею, ніж та, яка буде визначена за максимум наділів, так зайвину повернути від хрестян до панів.

Коли, нарешті, 19 лютого 1861 крєпацтво скасовано і потім, коли зреалізовано статуту про наділ хрестян землею, так показало ся, що инде на Україні, найпаче на лівобережній, вели-

іде з Угорщини переважно до Австрії. На случай розриву унії митово-торговельної мусіла би Угорщина удешити в силі своєї сирії продукції, а в Долитавщині збанкрутовала би в однім році добра половина фабрик.

Се не новість, котру висказуємо. Той погляд висказали вже перед двома роками такі компетентні круги, якими суть палати торговельні: віденська, бернська, праска і пештеньська. Виходить проте з того, що поки-що лише несвідомі справи круги тут і там можуть бавитись погрозами, що они бажають розриву митово-торговельної унії межі Австрією а Угорщиною. Сего не скаже ні промисловець австрійський, ні хлібороб угорський, розуміючи, що розрив унії підкопав би економічну екзистенцію обох половиць.

По десятках літ, коли Угорщина розвине систематично всі галузи свого фабричного промислу, а рівночасно для свого сировця найде збут поза границями Австрії, приміром на Балканах, в Італії, Іспанії а навіть в полудневій Америці, тоді зможе Угорщина дозволити собі на самостійну митово-торговельну тарифу. Нині така самостійність є лише фантазією а при тим пустою полоханкою Австрії. Митова самостійність Угорщини надто неможлива і через те, що до 1902 обов'язують Австрію і Угорщину однакові торговельні трактати з посторонними державами. Крім сего розрив митовий ослабив би дуже і кредит угорський.

В Угорщині заангажований австрійський капітал великими сумами. Угорщина сама двигає свій промисел лише посредством акційних товариств, до котрих належать головнo австрійські капіталісти. Тих інтереси були би також порушені.

Одно лише прї тим замітне, іменно, що доси в Угорщині домагали ся розриву митового лише Кошутовці, ті, що раді би довести до персональної унії Угорщини з Австрією. В Австрії знов домагали ся такого розриву лише антисеміти, щоби донечи жидівським капіталістам тут і там. Другі сторонництва заховались поважно, знаючи, що ті забаванки суть на скрізь пусті. Нині ситуація о стілько змінилась, що сам угорський міністер торговлі виступив з готовою самостійною митовою тарифою. Але мимо сего компетентні круги не можуть брати на серію і роботу п. Данієля. Урядова Wiener Zeitung дала проте досить остру відправу проєктові угорського міністра торговлі.

Що до становища Галичини в тій квестії, то оно ясне. Галичина може рівнодушно дивити ся на ті еволюції, на ту митову борбу. Галичина зискала би лишень при розриві митовім. Она позбула ся би за одним помахом пера Угорщини яко конкурента на сирі плоди. Наше збіже, дерево, наша худоба ішла би тоді без угорської конкуренції до других австрійських країв, а з Угорщини не потребували би ми потягати фабрич-

ка численність визволених крєпаків була або обезземелена зовсім, або добула собі такі мізерні наділи, що прожити з них жадним чином не можна. Мінімальний наділ спускав ся до 1/4 десятини «на душу», тоб то на мужеску особу заведено до «ревізії» (переписи) р. 1858. Тимчасом «ревижська душа» становила невелику частину семі, на пр. в семі, де усіх людських ротів, що потребують їсти, 8, там «ревижських душ» 2—3, а то й того менше. Не диво, що матеріальний побут таких родин став гірше, ніж був за крєпачтва. За крєпачтва принаймні пан платив за них «подушні» податки і коли не ставало хліба — давав пан.

Небавом після знесеня крєпачтва задля всіх стало очевидним фактом, що більшість наділених хрєстянам земель, навіть наділи о 3—3 1/2 десятин, не забезпечують не тільки заплати хрєстянами податків, але не задовольняють перших неминучих потреб хрєстянства. Напр. в Київщині наділ в 4 1/2 десятин постачить харчів тільки такій родині, що має не більш 4 осіб. Про Поділе були такі урядові звістки, що з земельних наділів хрєстянам спроможено оплатити тільки податки, а на прожиток треба заробити з чого иншого.

(Далі буде.)

них виробів, маючи їх подостатком в Чехії та на Мораві.

По нашій думці не можна проте тарифи п. Данієля брати серію. Угорщина полохає, щоби при обнови угоди видушити нові користи для себе від Долитавщини. В тім лежить вся тайна угорських маневрів.

Вісти політичні.

Хід конференції предсідателів клубів лівих був такий: Предсідателі зібрали ся в неділю рано (10. липня) в помешканю пос. Гроса. Присутні були предсідателі німецьких націоналів (Гогенбургер, Гофман і Штайнвендер), поступовців (Грос і Пергельт), німецької шляхти (Дубскі, Швєгель і Штірк), антисемітів (Люєгер) і поступового союзу (Мавтнер). Ухвалена резолюція (іісля «Sonntag und Montagszeitung») гласить: «Лівіця може вдати ся в переговори з правительством під услівем, що язикові розпорядження будуть провізорично відкликані. Санація відносин лежить виключно в руках правительства. Послїдні пригоди свідчать, що правительство успособлене ворожо проти німецького народа». Сю резолюцію подано письменно до відомости д-ра Бернрайтера, а устно передали єї гр. Тунови делегати конференції, послі Пергельт і Швєгель. Послїдній проводив зборам предсідателів. З обома делегатами пересправляв гр. Тун в неділю пополудни через добрі дві години і спонукав їх до того, що предсідателі клубів лівих цофнули резолюцію і обіцяли зібрати своїх одномишленників на другу нараду, що відбулась в понеділок пополудни. Що вийде з сеї другої наради, ми, пишучи єї стрічки, ще не знаємо. В понеділок рано відбула ся під проводом гр. Туна рада міністрів. Она тривала до 1. години в полудне. Предметом ради було обговорене відповіді, яку би мало дати правительство клубам лівих.

Ситуація дуже поважна. Гр. Тун скликав вже в суботу членів парламентарної комісії «Кола», щоби їх повідомити о цілім пляні наміреної акції. По конференції з гр. Туном нараджувалась парл. комісія «Кола» ще в парламенті. В нараді взяв участь і міністер Єнджеївич.

Розуміє ся, що рівночасно з конференціями розійшли ся по Відні найрізноморідніші толки про ситуацію. Всі уважають теперішній момент рішачим. Криза мусить вже раз покінчитись. Залежить все від становища, яке займе лівіця на другій конференції в понеділок. Наколи би лівіця не уступила з свого на скрізь негативного становища і відкинула всякі нікого не в'язучі переговори, то в першій ліві мусів би уступити др. Бернрайтер. Наколи би лівіця згодилась на переговори, тоді можливе, що гр. Тун скликав би в найближшій часі державну раду і предложив би їй до ухвали проєкт язикового закона. Після других версій міг би гр. Тун на основі §. 14. видати язиковий закон під услівем, що споручі сторони пристали би на се.

В понеділок пополудни буде проте порішена судьба д-ра Бернрайтера як не менше і судьба парламенту.

Успособлене віденської праси для конференції не найлучше. Гадки поділені вправді, але переважає мнїє, що лівіця не може ще капітулювати. Іменно «N. fr. Presse» не змінила ще тону обструкційного. Она висуває тепер на перший плян услівє, щоби гр. Тун розбив теперішню парламентарну більшість. Справа язикова поставлена на другім місці. Німцям належить ся верховодне становиско в Австрії. «Montags-Presse», орган більшої німецької посїлости, закидає другим сторонництвом, що они форму кладуть висше від річи. Шляхта — сказано там — стоїть що до meritum заодно з лівіцею, але не може годитись на єї тактику. Лівіця повинна взяти участь в переговорах з правительством, щоби не втратити всего впливу на державні справи.

В Пешті рознеслись слухи, що бар. Данієль, автор самостійної митової тарифи для Угорщини, має уступити. Говорять також і про уступлене бана Хорвації, Кисн Гедерваріого.

Жидівська праса Франції мала надію, що теперішній будь-то радикальний кабінет Бріссона пристане на відновленє процесу невинно(?)

засудженого Драйфуса. Тому і постаралась она о те, що один з послів поставив на днях інтерпеляцію до правительства в тій справі. На інтерпеляцію відповів міністер війни Кавіняк, однакож з такою рішучістю, що французька палата майже одногосно прийняла відповідь Кавіняка до відомости. Рішенє палати ухвалено оповістити плякатами в цілім краю, щоби вже раз обезсилити безнастанну агітацію в користь Драйфуса. Кавіняк зачитував притім два документи, що свідчать виразно, що екскапітан Драйфус (жидок) продавав військові тайни заграници за добрі гроші.

Хоч султан противив ся віддати провізоричну управу Крети в руки комітету збору крєтєвського під контролею адміралів, то мимо того амбасадори чотирох звисних держав обстали при своїм пляні і повідомили о сїм в. Порту.

На днях гостив кн. Фердинанд болгарський в Синаї у короля румунського і передав єму ордер за хоробрість війск румунських під Плевною. В тоастах заporučили собі оба сусіди приязнь і пили на розвії армії.

З Лондону доносять, що Росія скріпляє безнастанно свої сили в пристани Артура. Князь Бохари гостить в Петербурзі і конфєрує пильно з міністром війни. З сего догадують ся, що Росія хотїла би північну провінцію Китаю, Ілі, з містом Кульджою прилучити до Сибіру. Провінція ся обіймає 60.000 квадрат. кілометрів з 132.000 душ, є дуже урожайна і не дуже симпатизує з Китаєм.

З Куби доносять, що генерал Лінарес вислав ген. Шафтерови предложене, здати Сантхаго під услівем, що іспанським війскам буде вільно опустити місто. Мек Кінлі відкинув се предложене, в наслідок чого Шафтер жадає безуслівної здачи міста. Доси не було нового бою під Сантхаго. Ескадра американська одержала розказ, перетрасти всі кубанські пристани і поничити всі іспанські судна. Адмірала Церверия перевіз кружалець «Сан Люї» до Портемавту в Вірджинії. Взагалі під Сантхаго заповнено 1750 Іспанців. Американці втратили в послїдних боях під Сантхаго (1. і 2. липня) 1593 людей. З тих убито 230, ранено 1285, не відшукано 79. Офіцирів убито 22, ранено 81.

З Филиппин насїла вість, що помічні війска американські прибули вже і що адм. Деві умістив помічні сили в Кавіте під Манїлею.

Флотя Камари вертає з суєзкого каналу до іспанської Картагени. Поворот Камари стоїть в звязи з вістію, що Америка рішила вислати частину своєї ескадри під проводом Ветсона на побережа Іспанії. Вість, мов би Іспанія думала вже про мирні переговори з Америкою, вирінають чим-раз частїше, але не оправдують ся. На палату королевої відкрите динамітовий атенат. Дон Карльос старає ся о позичку для себе у Франції. Мек Кінлі — говорять — рад би пустити Церверия на волю по данім слові, що Церверия не возьме більше участі в теперішній війні.

Новинки.

— Правда в очи коле. Ся стара пословиця ооправдалась на «Дїл-ї». В виданю своїм з 9. липня набрала редакція «Дїл-а» обома жменями грязи і нуте кидати нею на послів Барвіньського і Вахвянина. В 99 стихах передової статі находимо таку спору вязанку епітетів: «Новокурсна шайка, бандити, денунціанти, лакеї Войт. Дїдушицького і Яворського, люди погоржені загалом Руси, свідомі зрадники інтересів руского народу, скажені, їдї гадюча, люди що сидять в калюжі, люди без чести за макове зерно, закаменїлі новокуреники, прокляті лиходїї з дїявольскою страстю, лакомцї, цинїки, очайдушї, вороги наукової роботи, приятелї Купчанка, Шавиньського і Вергуна, Всєславяни по рецепті Комарова». А якаж то правда заколола в очи так дуже редактора «Дїл-а»? Отсе правда, що «Руслан» розкрив закулісові тайни деяких «сконсолдованих» в справі демонстрації «деяких членів руских товариств» проти торжества Палядкого в Празї. Прояв сей чисто патологічний і ми зрїкаємось обовязку, реагувати на таку полєміку. Ми констатуємо лишень на вічну память, що таких аргументів мусїла добирати редакція «Дїл-а», хотячи виправдати абстїненцію руских товариств на торжествї Палядкого.

— Обхїд столїтя українсько-рускої літератури будуть святкувати львівські Русини заїніціятивою Товариства імени Шевченка на днях 31-го

жовтня і 1-го листопада. Головними точками будуть: представлене «Наталки Полтавки», наукове засідання з відповідними рефератами і святучна вечеря. До переведення тої програми вибрано комітет ширший і тіснійший, до останнього д-ра Колесу, д-ра Озаркевича і п. Грабовського.

— В рускій школі взірцевій при женській семінарії учительській у Львові відбуло ся в минулу неділю торжественне закінчене шкільного року в присутності численно зібраних гостей. Між иньшими явили ся сеніор Ставроп. Інститута Др. І. Шараневич, п. Барвінський, о. Гузар, проф. Бічай (в заступстві директора семінарії) і багато иньших з рускої інтелігенції і родичів дитий учащаючих до взірцевої школи. По відмовленій молитві дівчата по черзі з всіх чотирох класів пописували ся деклямаціями в рускій, польській і німецькій мові і співками. Видно було належне зрозуміння і відповідне виголошене, спів був гармонійний. По тих продукціях відчитала кожда з учительок класифікацію учениць (пна Літинська з I. кл., пна Барвінська, в заступстві урльопованої пни Новіцкої з II. кл., пні Георгієва-Домбчевська з III. кл., а пні Паниківська з IV. кл.) а відтак роздано свідочтва і нагороди (книжочки і образці). Відтак промовив катехит о. Стефанович до гостей, родичів і учениць, а в промові своїй зазначив значний поступ в розвитку школи істнуючої ледво кілька літ. Є се одинока у Львові руска дівоча школа чисто християнська, а більшаюча з кождим роком фреквенція є доказом довіря до сеї школи, котрій висловив недавно краевий інспектор по госпітації повне признане.

Інтелігенція руска посилає тепер також численнійше своїх дитий до сеї школи (повинна би як раз їти прикладом вперед і потягати за собою міщанство Ред.), в котрій діти виховують ся в дуєї релігійнім і руско-народнім. На останку попрощав дитий проф. Бічай, а один з міщан подякував учителькам за їх щирі труди коло образования дитий. Опісля гості оглядали гарний збір робіт ручних, виконаних після народних взорів. Взагалі на кожного присутного зробив сеї попис незвичайно миле вражінє, а в очах родичів бачили ми сльози, які їм витиснуло чувство вдячності для всіх, що піддержують школу і нею опікують ся. Не було лише наших крикунів консолідаційних — а шкода, нехай би були подивили ся, що та школа, котрій они відказують вартости і значіння, має велику вагу і є крінкою підвалиною в народнім і культурнім розвою руского народу.

— 25-літній ювілей літературної діяльності д-ра Івана Франка мають обходити в перших днях листопада с. р. З тої нагоди видав ювілейний комітет книжку п. з. Привіт д-ру Івану Франку (240 сторін малої вісімки), зложеної з белетристичних і наукових праць численних галицьких і українських письменників, а композитори М. Лисенко, Із. Воробкевич і Ф. Колеса скомпонували відповідні принагідні музичні твори.

— Іспит зрілости в рускій гімназії у Львові відбув ся в днях 2. - 8. липня під проводом ц. к. інспектора шкільного п. Левицького. До іспиту приступило 28 арбітуруєнтів. Свідочтва зрілости отримали: Барвінський Богдан, Бачинський Іван, Білінкевич Олїян, Вашишин Стефан, Вітошинський Зенон, Волощак Роман, Гладішовський Стефан, Гірняк Володимир, Домкович Омелян, Дорош Стефан, Дума Кириян, Іванець Іван, Івасечко Іван, Коломиєць Володислав, Крохмальний Іван, Поворожник Яків (з відзначенєм), Покотило Павло, Прухницький Лев, Сембратович Володимир, Танчаковский Ярослав, Тимкевич Іван, Токар Григорій і Чарторинський Іван. 4 позволено поправити 1 предмет по феріях, 1 репробовано на рік.

Шевченко про малоруску мову. В теперішніх часах появляють ся дуже численні замітки про малоруску мову. І так помістив Українець п. Стороженко в послідній книжці, «Русской мысли» незвістну доси передмову до другого видання «Кобзаря», яку наш геній написав на місяць перед своїм арештованєм, в котрій то передмові полемізує з Віссаріоном Белінським, російським критиком, що не признавав українській мові належних їй прав. От що пише Шевченко: «Великий сум оволодів мною душею. Чую, а иноді і читаю, що Поляки, Серби, Чехи, Болгари і Великоруси видають много на своїх мовах, а ми ні слова. Що з нами, брати мої? Чи не перестрашили ся ви нападів чужоплеменних журналістів? Не бійте ся їх; пес бреше, вітер несе! Вони кричать, чому ми не пишемо по великоруски. А я питаю їх, чому самі Великоруси не пишуть по великоруски, але переводять, та і то кепско. Приберуть свою мову якимись індивідуалізмами і такими словами, що їх і не виговориш, кричать про братство, а гризуть ся як пси. Говорять про одну славянську літерату-

ру, а не хотять знати того, що діє ся у Славян. Чи вони прочитали коли хоть одну книжку польську, сербську, чеську або хоть нашу? Ні не прочитали, тому, що не розуміють. Если-ж їм попаде ся в руки наша книжка, то вони хвалить в ній то, що не годить ся ні до чого, оповіданя про жидів, шинки, п'яні баби, а наші патріоти-хуторяни лиш повторяють їх слова. Правда, що ми самі тут не без гріха, бо ми не знаємо народа таким, яким сотворив его Господь, бо в шинку і наші, і Москалі, і Німці: всі похожі на свині, а наші, на жаль, ще більше всіх. Прочитають собі по складам «Енеїду» Котляревського, походять собі коло шинку і думають, що знають наш нарід. Ні, панове, прочитайте наші думи і пісні, послухайте, як наші селяни говорять межи собою, не знімаючи шапок, як они сидять при забаві і згадують старину, як вони плачуть, згадуючи турецку неволю або ті окопи, в які їх заковали польські маґнати, тоді то ви скажете, що хоть «Енеїда» і гарна річ, то все таки сьміхотворна і при тім на московський лад. От так те, брати мої дорогі, щоби знати людей, треба жити з ними, а щоби їх описувати, треба перед тим самому стати чоловіком. А тоді пишть і друкують і тоді ваша праця буде чесна. А на Великорусів не звертайте уваги; най вони пишуть по своєму, а ми по своєму; у них нарід і слово і у нас нарід і слово, а чіє слово ліпше, про се най судять другі. Вони відкликують ся на Гоголя, що пише по великоруски, а не по українськи, і на Вальтер-Скотта, що писав по англійськи, а не по шотландськи. Гоголь виріє в Ніжині і своєї рідної мови не знає, а Вальтер-Скотт в Еденбургі, а не в Шотландії, та у Шотландії є за то великий і народний поет Берне. Наш Скворода міг би бути таким, если би его не збила з дороги з початку латина, а потім великоруский вплив. Правда, покійний Основ'яненко добросовістно признавав нарід, але не достаточно прислухав ся его мові, може бути, що навіть і не чув єї в колісці від рідної матери, а Артемовський, хоть і чув, то позабув, тому, що постриг ся в пани. Чому Караджич і Шафарик не стали Німцями (що їм було би дуже на руку), а полишили ся Славянами і правдивими синями своєї родини і тим придбали собі добру славу. Горе нам! Але, брати, не впадайте з сум, а моліть ся Богови і працюйте розумно в імя матери нашої — безталанної України. Амінь».

— Непошанованє руских свят. Тернопільський староста і радник намістництва п. Завадський назначив термін для начальників громадських з двома присяжними, щоби справдити списи осіб, обовязаних платити війскову таксу на р. 1897. Між иньшими визначив сеї п. староста термін на день 11. липня с. р. на руске торжественне єввято св. Петра і Павла для отсех руских громад: Серединці, Смиківці, Стехниківці, Ступки, Шляхтинці, Товстолуг, Воробіївка, Застінка, Загробеля, Заруде. П. Завадський видко так малокультурний чоловік, що не знає, а властиво не хоче знати, що як Поляк так і Русин хоче на своє торжественне єввято мати відпочинок і сповнити свій християнський обовязок. Звертаємо увагу ц. к. намістництва на сеї вибрік підчиненого єму урядника.

— Тільки по руски. Духовенство деканата підгаєцького на соборчику в Завалові дня 4-го липня с. р. ухвалило від 1. серпня не приймати від ніяких властей письм адресованих і писаних не по руски.

Рада громадска в Дорогові, повіта станиць-славівського, на засіданю з дня 28. червня с. р. ухвалила, щоби уряд громадський як і зверхність громадска від того дня зі всіми властями цісарськими і автономічними, переписували ся все лише в рускій язичі і руским письмом.

— Московщенє Руси буде усилятись. Правительство російське визначило на заснованє народних шкіл в губерніях Київській, Мінській, Могилівській, Подільській, Волинській і Виленській до давних сум ще 80.000 рублів.

— Соціалні демократи Клеменсевич, Бавмфельд і Бобровський мають бути по скінчених студиях університетських видалені з Кракова і відставлені до родинних місцевостей. Інтерновано крім того в Кракові: Сульчевського, редактора «Narzod-a», Серковського, Енґліша, Матейке і Марка.

— Читальні «Просьвіти». В місяці червни с. р. внесло поданя до намістництва о заснованє нових читалень «Просьвіти» 11 громад. Всіх читалень з кінцем червня є 647, а з тих прибуло в сїм році 126. Найбільше читалень «Просьвіти» є в повітах: Перемишль 40, Рогатин 33, Стрий 29, Борців 27, Бібрка і Золочів по 25. Найменьше читалень мають повіти: Косів і Добромиль по 5, Чешанів 4, Сянїк і Ліско по 2, Снятин 0. Снятинський повіт, єдиний на цілу Галичину, все ще не має ані одной читальні «Просьвіти».

хоть є в нїм Русинів 62.000! Найбільше читалень прибуло від нового року в повітах: Збараж 11, Золочів 9, Рогатин 8, Гусятин і Товмач по 6. — Нові філії «Просьвіти» отворили ся в першій півроці с. р. в Сокалі і Гусятині, а філія в Підгайцях відновила ся. — Нових членів вступило за той час 84.

— Засуд в справі коломийської катастрофи. Минулої неділі при заповненій щільно сали оголосив проводячий розправі радник п. Моравський приговор, силою котрого засуджено обжалованих: урядника руху Казимира Велінського і залізничного банмайстра Вернера на 2 місяці в'язниці, обостреної двічі в місяць постом, і на не зворот коштів розправи. Обжалованого залізничного робітника Никифора Бабія трибунал увільнив, а сторони пошкодовані відослав на дорогу процесу цивільного. Защитник засуджених, адвокат др. Гаческий зголосив зажалене неважності.

— Київска університетска бібліотека числить около 140 тисяч титулів і около 200 тисяч томів; річно приходить пересічно 4000 томів. Бібліотека видає річно на закупно книжок около 12.000 рублів і більше меньше на сю суму дістає книжок даром.

— Барон дефравдантом. Дефравдацію в краевій Дирекції скарбу у Львові, викриту перед тижнем, сповнив практикант рахунковий, молодий барон Гостковский, котрого вже увязнено. Трех підозриваних о сю дефравдацію урядників випущено на волю. Як звістно, то барон Гостковский, свояк професора політехніки Гостковского, допусав ся в сей спосіб дефравдації, що через 2 роки побирав на імя помершого вже давно, емеритованого радника суду пенсію в квоті 200 зр. місячно. На сліди злочину попали доперва тоді, коли стали стали глядати за необхідком, щоби вимірити для него особисто-доходовий податок.

— Дрібні вісти. П. Лев Лопатинський, артист і управитель руско-народного театру, виступив з членів театральної дружини. — До Львова приїхала трупа артистів віденьського театру надворного і на кілька представлень в сали клубу поштового. Перше представленє дано дня 11-го липня. — В Кракові приарештували поліційні власти трох дезертерів російських. Один з них є Росиян, другий Поляк, третій жид.

Наука, штука, література.

— Літературно-наукового Вістника книжка VII. за липень містить: За батька, драма на 5 дій Бориса Грінченка. — Из поезий Марка В.: I. Не могу забыть. II. Ходить вітер по житі. — Перші проби В. Т.: I. За давні кривди II. Імось утїкла. — Дикі голуби. Оповіданє Марселя Прево. — Злочинець Сальва. Виривки з повісти Еміля Золя «Paris»: I. Гніздо. — З «Жебрацьких писень» Жана Рішпена: I. Старий зайць. — Американський президент, повість Марк-Твайна. — Боротьба за реформу середньої школи (статя Жюля Леметра). — Леся Українка, літературно-критична студия д-ра Івана Франка (з портретом). — З життя і письменства, Осипа Маковея (Дещо з кореспонденції Лебендицева до історії галицької суспільности 60-их років). — Яків Іванович Щоголів, посмертна згадка. — Хроніка і бібліографія.

За серпень і вересень вийде подвійна книжка 15 с. ст. серпня. З причини виїзду М. Грушевського одвічальну редакцію перейме О. Маковей.

Телеґрами.

Відень, 12. липня. Предсідателі клубів лівиці нараджували ся в понеділок по полудни без результату. Дальші наради відложено на вторник пополудни. Делеґати Швєгел і Пергелт домагали ся вже на недільній конференції з гр. Туном знесеня язикових розпоряджень. Гр. Тун обіцяв дати відповідь в понеділок, а тимчасом подав до відомости делеґатів основи проєктованого язикового закона. Над сим проєктом ведуть ся розправи на конференції предсідателів клубів лівиці. Гр. Тун просив міністрів, щоби не розїздились, бо хвиля поважна. На четвер запросив гр. Тун на конференцію до себе гр. Освальда Туна, кн. Рогана, Кар. Аверсберґа і Дамма. «N. fr. Press» судить, що положенє находить ся на вістри ножа. «Vaterland» каже, що Німці є майстрами в штуці, щоби позбути ся всякого впливу на державні справи. Наколи переговори розбіють ся, то наступить не лише криза кабінету, але і розв'язанє парламенту з зміною конституції, бо гр. Тун не най-

Гігієнічна охорона
для пань
є найвигіднійшою і найлучшою.

Перевисшає всі дотеперішні спеціальности гумові.
Картон 2 злр.

Головний склад в аптиці
164 170—
Жигм. Рукера
під „Срібним Орлом“ у Львові.

Розклад їзди поїздів залізничних обов'язуючий від 1-го мая 1898.

(Приїзд і відїзд поданий після часу середно-європейського).

де вже средств до мирної полагоди цілої справи. Наколи би лівця змякла, то гр. Тун скорше рішнить ся видати язиковий закон на основі §. 14., як щоби мав скликувати парламент до ухваленя сего закона.

Відень, 12. липня. Австрійський кружалець «Мария Тереса» відїхав з Сантхаго до Гаванни щоби забрати австрійських горожан. Гр. Голуховський був вчора на обіді у міністра заграничних справ, Делькассого.

Рим, 12. липня. На днях був Папа трохи недиспонуваній. Вчора прохожував ся вже по городі і приймив кількох кардиналів. — Пелю заявив в парламенті, що з всею рішучістю зверне ся проти осіб і товариств, що конспірують проти держави і суспільного ладу.

Софія, 12. липня. Російський яхт «Отклик» прибув до Варни, щоби забрати кн. Фердинанда з жінкою до Одеси, з відки вирушить кн. Фердинанд в гостину до царя.

Льондон, 12. липня. Кореспондент мадритський до «Daily Telegraph-у» доносить, що вже від 5. липня ведуть ся мирні переговори межі Іспанією а Америкою. Війска іспанські в Сантхаго під проводом Торала не хотять здатись на ласку-неласку. В слід за сим мали Американці вже в неділю бомбардувати місто. З здобутої місцевости Ель Гені вигнали Американці 20.000 людей без всяких средств до удержання. Ген. Блянко в Гаванні пре ще заєдно на дальше ведене війни.

Вешінгтон, 12. липня. В неділю пополудни почав ген. Шафтер наново острілювати Сантхаго. Іспанці держались пасивно. До рішучого бою не прийшло.

Поїзд		до Львова		Поїзд		зі Львова	
носп.	особ.			посп.	особ.		
приходить о годині				відходить о годині			
1-50	6-45	з Іцкан (Галацу, Ясс), Сучави		6-00		до Підволочиск, Бродів з годови. двірца	
	7-30	„ Зимної води від 1/5 до 11/10 влучно		6-05		„ Іцкан (Букарешту, Ясс, Галацу)	
	7-40	„ Янова		6-15		„ Підволочиск, Бродів з дв. Підзамча	
	7-50	„ Тернополя і Бродів на дворець Підзамче,		8-35		„ Кракова (Відня, Берліна)	
	7-55	„ Сокала і Рави рускої			8-50	„ Варшави	
	8-05	„ Лавочного (Пешту) Калуша, Стрия			9-15	„ Сколього від 10/7 до 31/8 вл.	
	8-15	„ Тернополя і Бродів на дворець головний,			9-25	„ Янова	
	9-05	„ Кракова від 15/8 до 15/9 влучно		1-55	9-35	„ Підволочиск, Бродів з дв. головного	
	10-35	„ Іцкан, Сучави		2-08	9-53	„ з дв. Підзамче	
	10-45	„ Ярослава, Любачева			9-55	„ Белзця, Рави рускої, Сокала	
	1-01	„ Кракова (Відня, Берліна, Вороцлава)			10-55	„ Іцкан, Сонова, Бергомету, Сучави	
1-30	—	„ Сколього, Стрия (Гребенова в. 10/7 до 31/8)			12-05	„ Янова від 1/2 до 15/9 тільки в нед. і св.	
	1-40	„ Іцкан (Букарешту, Галацу, Ясс) Сучави		2-40	2-15	„ Брухович від 8/5 до 11/9	
1-50		„ Підволочиск (Кієва, Одеси) на дв. Підз.		2-50		„ Іцкан (Ясс, Букарешту)	
2-15		„ на дв. гол.			3-00	„ Кракова (Відня, Берліна)	
2-30		„ Козови, Бродів на дв. Підз.			3-11	„ Стрия, Сколього тільки від 1/5 до 30/9	
	5-00	„ на дв. гол.			3-16	„ Янова	
	5-25	„ Іцкан, Сучави			3-16	„ Зимної води тільки від 8/5 до 11/9 вл.	
	5-40	„ Сокала, Белзця і Любачева			3-26	„ Брухович	
	5-55				4-55	„ Ярослава, Самбора через Перемішль	
Ніч				Ніч			
5-10	3-04	з Підволочиск, Козови, Грималова на Підз.		4-10		до Кракова (Відня, Берліна, М Ляборч)	
	3-30	„ на дв. головний		5-20		„ Лавочного (Мункача, Пешту) Борислава	
	6-10	„ Кракова (Відня)		6-20		„ Янова від 1/5 до 15/9 тільки в нед. і св.	
	7-57	„ Янова від 1/5 до 16/9 і від 16/9 до 30/9 щодень		6-30		„ Іцкан, Радівців, Кімполонга Сучави	
	8-12	„ від 1/6 до 15/9 вл. тільки в неділю і свята		6-40		„ Кракова (Відня, Берліна, Варшави)	
	8-31	„ Брухович тільки від 8/5 до 30/9 і від 10/8 до 11/9		6-55		„ Тернополя з двірца головного	
		„ від 1/7 до 15/9 влучно		7-00		„ Лавочного (Мункача, Пешту)	
	8-53	„ Янова від 1/6 до 15/9 тільки в будні дни		7-10		„ Сокала, Рави рускої	
8-45	9-10	„ Кракова (Відня, Берліна, Варшави)		7-15		„ Тернополя з двірца Підзамче	
9-39		„ Підволочиск, Бродів на двор. Підзамче		8-40		„ Янова від 1/5 до 30/9 і 16/9 до 30/9 вл.	
9-45		„ Іцкан. (Букарешту, Ясс, Галацу, Сучави)			10-05	„ щодень, від 1/6 до 15/9 в нед. і свята	
9-55		„ Підволочиск, Бродів на дв. головний			11-00	„ Іцкан (Ясс, Галацу) Сучави	
	10-30	„ Лавочного (Пешту) Хирова, Борислава			11-27	„ Підволочиск, Бродів з дв. головного	
	12-15	„ Сколього, Калуша, Борислава.				„ з дв. Підзамче	

ЗАМІТКА: Пору нічна числить ся від 6 години вечером до 5 години 59 минут рано. Час середно-європейський ріжнить ся від часу львівського о 36 минут, а іменно: 12 год. часу середно-європейського = 12 год. 36 мин. часу львівського. — Бюро інформаційне ц. к. зал. держ. (Львів, ул. Третього мая, готель Імперьяль) уділяє поясненє в справах залізничних, продає білети всякого рода і розклади їзди.

НАРОДНА ТОРГОВЛЯ

приймає замовлення і посередничить в закупу:

Світло церковне

впрот з фабрики Іа по 70 зр., Па по 64 зр. за 100 кіл. лосо фабрика.

Вино

в бочках о 135 літрах, а то Самородне почавши від 70 зр. за бочку лосо місце продукції.

Зі складів висилає: КАВУ по 5 кіл. посліах почт. в ціні по: зр. 9-20, 10-20, 10-70, 11-20, а спеціальність по 12-20 франко ВІНО в 5 кіл. барілах по зр. 3—, 3-70, 4-10, 4-90 франко. — Інші товари по умірених цінах. 75—?

Галицький Банк кредитовий

почавши від 1 лютого 1890 видає

4% АСИГНАТИ КАСОВІ

з 30-дневним виповідженєм,

3 1/2% АСИГНАТИ КАСОВІ

з 8-дневним виповідженєм,

а всі інші находячі ся в обігу 4 1/2% Асигнати касові з 90-дневним виповідженєм будуть опроцентовані почавши від дня 1 мая 1890 по 4% з 30-днев. речинцем виповідження.

Львів, дня 31 січня 1890.

Дирекція.

Артист.-літературні Новини

виходять квіжками величини 5—7 печатних листів. Зміст: беллетристика і поезія, оригінальна і перекладана. Програма в заголовку: сильніше уваглядиюване артистичного викінчення навіть найбільш тенденційних творів, — артизм у змісті і формі.

Кн. I. В. Щурат: «Мої Листи (поезії)». — Кн. II. Едгар По: «Новелі» (в перекладі Ів. Петрушевича).

Ціна квіжки з пересилкою: 1 кор.; оздобно оправної 2 кор.

Видавець: М. Заячківський, Львів, улица Зиблицевича, число 34.

Видає й відповідає за редакцію: Стефан Кульчицкий.

РОБІТНЯ СУКОЇ ДАМСКИХ
Емілії Соколовскої
у Львові, Ринок ч. 29., I. п.

приймає ласкаві замовлення і виконує їх густовно і по приступних цінах. 22-104
НАУКУ КРОЮ уділяє в особіних годинах.
Замісцеві панночки приймає на помешканє.

Учитель

орган руского Тов. педагогічного двотижневник педагогічно-науковий, виходить від 1-го червня 1889 у Львові ул. Вірменська ч. 2. Передклатата на цілий рік 3 зр., на пів року 1.60 кр., на чверть року 1 зр.

ТОВАРИСТВО ВЗАЇМНИХ ОБЕЗПЕЧЕНЬ
„ДНІСТЕРЪ“

перше і одинокє руске Товариство асекураційне, припоручене Всч. Духовельству і всім вірним Впреосв. Митроп. і Преосв. Еп. Ординариатам всіх трех епархій, обезпечає будинки, урядженє домашнє, скот, господарскі аваряди, збіже в зерні і соломі, сіно в стогах і будинках против шкідогневих.

«Дністеръ» вступив в 6-тій рік своєї діяльності з збільшеними фондами гваранційними, котрих стан з днем 31-го грудня 1897 вносить:

Фонд резервовий . 73.874 зр. 47 кр. }
Резерва премій . 52.269 „ 40 „ } 176.143 зр. 87 кр.
Фонд основний . 50.000 „ — „ }

Виплачені шкоди до кінця 1897 року 430.100 зр. 42 кр. Тарифи «Дністра» дуже умірковані, услія обезпечень користні, а шкоди ліквідують ся безпроблемно. Поліси «Дністра» приймає Банк краєвий при пожитках гіпотечних.

На житє можна обезпечатись через «Дністеръ» в Товаристві взаїмних обезпечень в Кракові, котре дає найкористнійші услія, представляє своїми фондами найбільшу гваранцію і видає поліси і квіти в рускім язичі.

Товариство взаїмного кредиту «Дністеръ», стоваришенє з обмеженою поруккою, уділяє пожитки за оплатою 5 1/2% і 1% додатку на кошта адміністраційні за інтабуляцією або поруккою двох відповідних ручителів, до сплати в ратах на 3 до 10 літ і приймає вкладки до опроцентованя від членів і третих осіб по 4 1/2%. Уділ членський вносить 25 зр., вписове 1 зр. Членом бути і пожитку дістати може тільки член обезпечений в «Дністрѣ». Інформації уділяє Дирекція листовно. Зголошеня о уділенє агенцій в окрестностях і де нема близько агентів «Дністра», приймає ся.

Львів, ринок ч. 10. (дім «Просьвіти»).

Всялякого рода інструмента музичні

найдешевше в виключнім фабричнім складі

I. Капраліка у Львові.

147 Цінники даром. 16—24

1000 туток цигаретових за 1 зр. поручає фабрика туток

АНТОНІНИ МАЗУРКЕВИЧ

у Льві, лиця Галицька число 12.

Замавляючим 5.000 туток разом опакowane і відсилка франсо.

З друкарні В. А. Шийковського.